



Ghána

FOTÓRIPORT KÖNYV

Mező Lilla Dóra



GHÁNA

FOTÓRIPORT KÖNYV

Mező Lilla Dóra

(2020)

K+F STÚDIÓ Kft.

© Mező Lilla Dóra – 2020

A kiadványban található képek a Szerző saját tulajdonát képezik, azok másolása, sokszorosítása kizárólag a Szerző írásbeli engedélyével lehetséges. Minden jog fenntartva.

GHÁNA

FOTÓRIPORT KÖNYV

Mező Lilla Dóra

(2020)

K+F STÚDIÓ Kft.

ISBN 978-963-89485-8-8

Irodalomjegyzékben:

Mező Lilla Dóra (2020): *Ghána – fotóriport könyv*. K+F Stúdió Kft., Debrecen. ISBN 978-963-89485-8-8

© Mező Lilla Dóra – 2020

A kiadványban található képek a Szerző saját tulajdonát képezik, azok másolása, sokszorosítása kizárólag a Szerző írásbeli engedélyével lehetséges. Minden jog fenntartva.

TARTALOMjegyzék

Előszó 9

Ghána: országismertető 13

Ghána látványosságai 43

Ghána gazdasága
és a kisebbségek 89

Köszönetnyilvánítás 169



ELŐszó



A Minority Rights Group által szervezett *Media, Minorities and Migration Program* keretében 4 ország (Bulgária, Szlovákia, Lengyelország és Magyarország) 10 kiválasztott képviselője vehetett részt újságírói terepgyakorlaton Ghánában 2020 februárjában.

A résztvevők közé beválogatott profi és pályakezdő újságíróknak, televíziós szakembereknek, valamint civil szervezetek képviselőinek lehetőségük volt, hogy a helyszínen tanulmányozzák a helyi kisebbségek mindennapjait és testközelből megtapasztalják a migrációs helyzetet.



Két napos bevezető tréning után, négy napot a terepen töltöttek megismerkedve a kakaó termelő közösségek, a halászfalvak és a ghánai nők helyzetével, valamint két helyi menekülttáborba is ellátogattak.



Jelen kiadványnak két célja van:

Az egyik, hogy az Olvasók képet kapjanak a Ghánába utazás előtti szükséges előkészületekről, a helyi szokásokról és hagyományokról, Ghána gazdaságáról és turisztikai látványosságairól. Ez utóbbiak megjelenítése (a teljesség igénye nélkül) csak azokra a látványosságokra korlátozódik, amiket a terepgyakorlat során volt szerencsénk megtekinteni.

A kiadvány másik célja a terepgyakorlaton szerzett tapasztalatok bemutatása a már említett kakaófarmi és halász közösségbeli kisebbségek, a nők, illetve a migrációs helyzet aspektusaiból.



GHÁNA:

országismertető



UTAZÁS

előtt



A Ghana Challenge csapata

Ghána egyrészt vízumköteles ország, másrészt minden kiutazónak rendelkeznie kell sárgaláz elleni védőoltással.

Akinek nincs sárgaláz elleni védőoltásról bizonyítéka (lásd: a képen a sárga oltáskönyv) nem is léphet be az ország területére.

A sárgalázon kívüli ajánlott oltásokról (például: hepatitisz A és B, meningitisz stb.) érdemes az út előtt tájékozódni!

Az Oltóközpontokban a malária elleni gyógyszert is be lehet előre szerezni.

Tipp: Érdemes az útlevelelről, a vízumról, az oltáskönyvről és a repülőjegyről másolatokat készíteni és különböző helyekre eltenni. Így akkor se kerülünk bajba, ha ezek az iratok elvesznének.





Bár a malária elleni gyógyszert az oltóközpontokból be lehet szerezni (és érdemes azokat az orvos tanácsait követve az utazás előtt elkezdni szedni), megfelelő szúnyogriasztó spray és szúnyogháló használata erősen ajánlott.



Ghánában két évszak van: a száraz és az esős. Emiatt a látogatásokat érdemes a novembertől márciusig terjedő száraz évszakra tervezni. Az ország trópusi éghajlata miatt állandóan magas a hőmérséklet és a páratartalom. Érdemes vékony, de minden testrészt lefedő ruházattal készülni.

Budapestről csak átszállással lehet Ghánába repülni.

(Ghánában az időeltolódás
Magyarországhoz képest: -2 óra)

NAME / ISIM
MEZO LILLADORA
FROM / NEREDEN
BUDAPEST
TO / NEREYE
ISTANBUL
FLIGHT
UCUŞ
TK 1036 Y
CLASS
SINIF
23FEB09:20
DATE
TARİH
12E
TIME
SAAT
SEAT / KOLTUK
GROUP -
EV
1/13 086 235 9486 1087 40/1

NAME / ISIM
MEZO LILLADORA
FROM / NEREDEN
ISTANBUL
TO / NEREYE
ACCRA
FLIGHT
UCUŞ
TK 0629 Y
CLASS
SINIF
23FEB15:40
DATE
TARİH
08A
TIME
SAAT
SEAT / KOLTUK
GROUP -
EV
1/13 074 235 9486 1087 40/1

Tipp: Jegyfoglalásnál figyeljünk oda, hogy mekkora időkülönbséggel indul a két repülő (az időeltolódásokat beleszámítva) és, hogy ugyanarról a reptérről indulunk-e tovább, ahova megérkeztünk!

Ghána pénzneme a Cedi.

Cedit váltani lehet Euróról vagy Dollárról Ghánában is.

Tipp: Utazás előtt tájékozódjunk az aktuális árfolyamról!

A nagyobb ghánai boltokban viszont az Eurót és a Dollárt is elfogadják.

Az utazáshoz szükséges költségvetés megtervezésekor érdemes azt is beleszámolni, hogy a ghánai víz nem javasolt fogyasztásra, így palackozott vizekre is költeni kell majd.

Érdemes óvatosan bánni a gyümölcsökkel és az utcán árult egyéb ételekkel is!

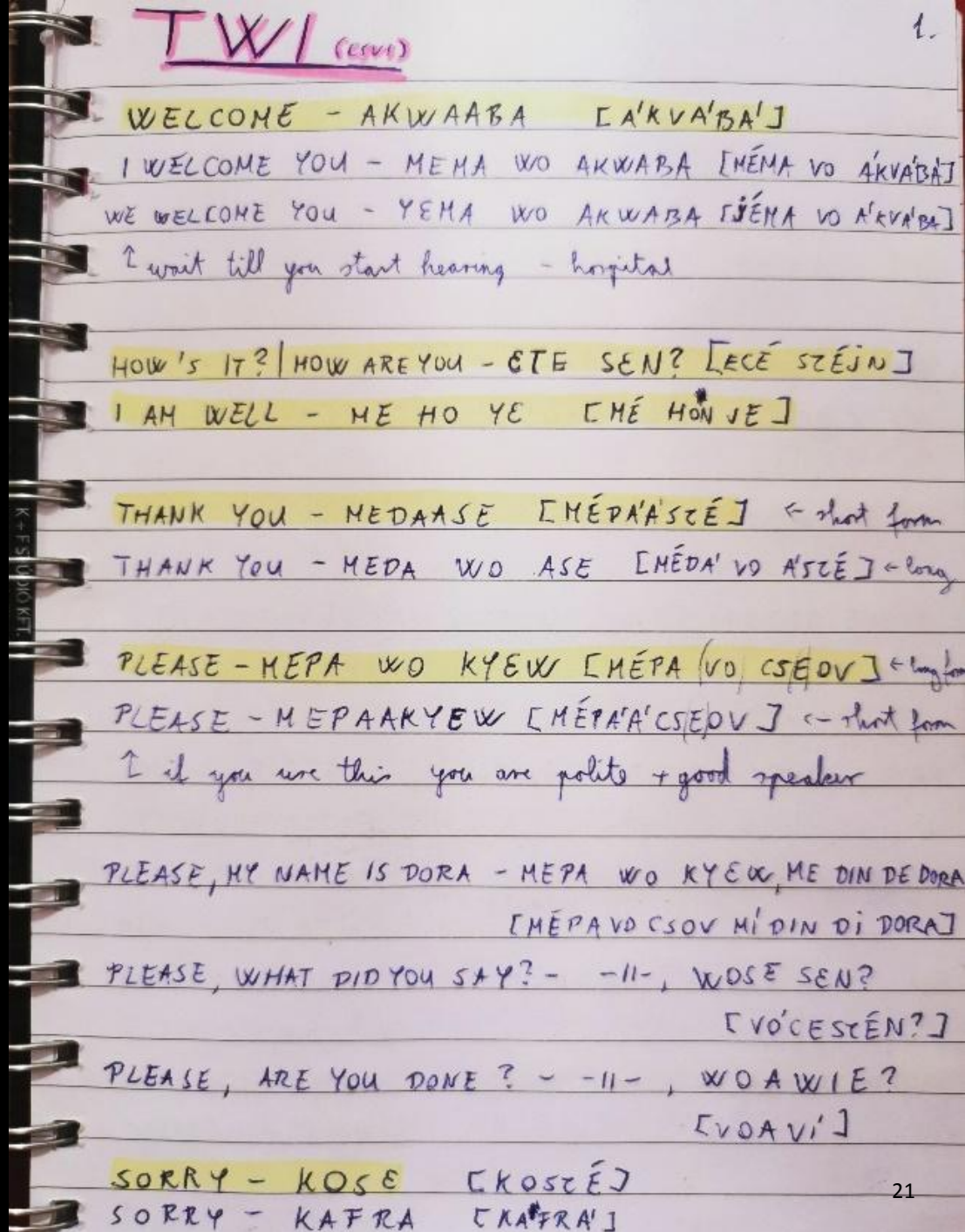


Ghánában a hivatalos nyelv az angol. A helyiek többsége beszél angolul, valamint az egyik helyi nyelven.

49 helyi nyelv létezik, amiből 37-nek írott formája is van. A legelterjedtebb helyi nyelv a Twi.

Tipp: Ha pár Twi alapkifejezést (például: „Jó napot!”, „Köszönöm!” stb.) utazás előtt megtanulunk, akkor jó benyomást tehetünk a helyi lakosokra.

Manapság egyre többen tanulnak franciául is, így talán megértenek bennünket akkor is, ha franciául próbálunk megszólalni.



REPÜLŐút



Következzék a hosszú úttól
tartózkodóknak pár
kedvcsináló látkép a
repülőgépből!



Mindkét repülön kaptunk
étkeztetést. Az isztambuli
gépeken ilyen formában
adják a vizet az ebédhez.



A hosszú út alatt a székek
háttámlájához rögzített képernyőkön
lehet filmeket nézni, zenét hallgatni
vagy akár játszani is.



A Szahara



Naplemente a felhők feltett



Ghána!!!

SZOKÁSOK, **hagyományok**



A ghánaiak egyik kulturális szokása, hogy bal kézzel nem illik gesztikulálni, kezét fogni, átvenni vagy átadni dolgokat, enni, mert illetlenségnek számít.



Ételeiket rendszerint csípősen készítik el. Még cukorkával és ananászlével is találkozhatunk csípős formában.

Tipp: Az utcán árulnak banán chipset (kivételesen nem csípős), amit a kocsiban ülve is meg lehet venni. Érdemes megkóstolni!





Gyerekek elnevezésére törzsenként változó ceremóniájuk van.

Egyes népcsoportokban a csecsemőket az alapján nevezik el, milyen napon születtek. Például az „Ama” név szombatot jelent. Máshol a név azt jelzi ,milyen körülmények között született meg a gyermek.



Legtöbb helyen az apa joga, hogy elnevezze a gyerekeket.

Az első szülött a férj apja után lesz elnevezve. A második szülött a férj anyja után. A harmadik szülöttet már elnevezheti a feleség bármelyik szülője után.



Egy ghánai nőnek általában van egy keresztény neve, amit a megkeresztelésekor kap. Van egy születési neve például: Ama. Az apjától örökölt családneve. Valamint, amikor megházasodik, felveszi a férje nevét. A legtöbb akan közösségben a születési nevet használják, nem pedig az apa nevét, még akkor is, ha ellentétes nemű nevet kaptak.

Ha az úton ilyen piros és fekete bójákat látunk (esetleg a fák törzse van bizonyos méterenként befedve piros és fekete szövettel), az azt jelezi, hogy a közelben temetés lesz.



Ghánában az utakon járva találkozhatunk az összehordott szemét elégetését szolgáló tüzekkel.

Amint kiérünk a fővárosból a kisebb falvakban sok „tuk-tuk” autóval találkozhatunk.



A helyiek látszólag a semmi közepén is mindig csinálnak valamit. Utunk során találkoztunk kókuszdió árussal, aki az út mellett árult, úgy hogy mérföldekre elhagytuk az általunk ismert utolsó települést. A képen épp egy politikai tüntetésbe botlottunk.





Az ivóvizet ilyen tartályokban tárolják.



A fővárosban, Accrában észrevehetjük, hogy a szegénység és a jó módot jelentő életszínvonal között nincs erős elválasztó vonal a városban.



A szebb házakkal rendelkezők közt megfigyelhető, hogy dróttal vonják körbe a kerítéseiket.



FEJEN

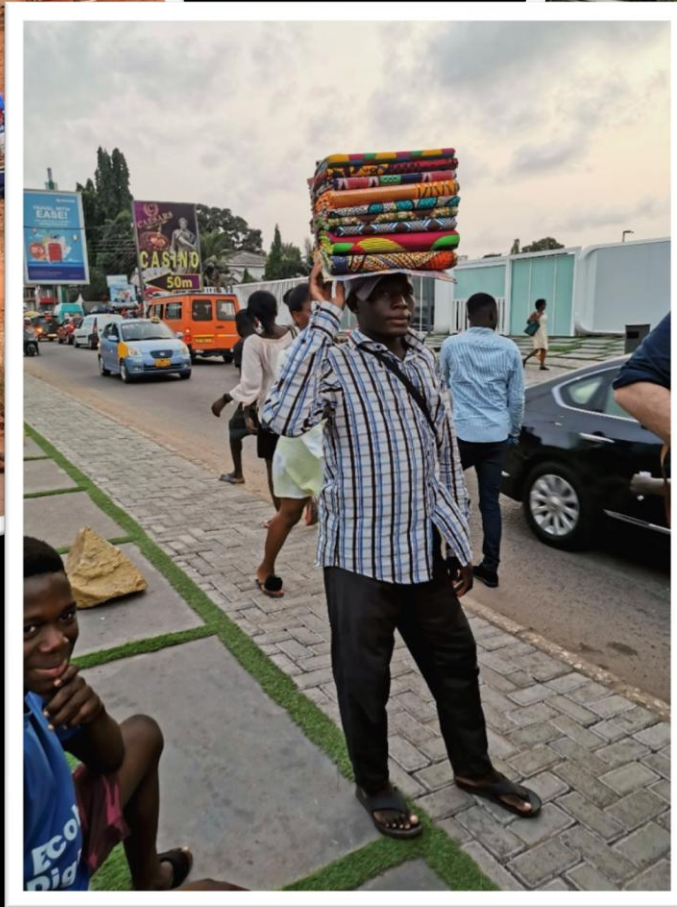
cipelés

Ghánában megfigyelhetjük, hogy sok mindent a fejükön hordoznak. Háztartási eszközöktől, gyümölcsökön át, akár nehéz fa dolgokat is. Ez a kulturális szokás az életmódjuk állandó része, amit már kiskoruktól kezdve elsajátítanak.

Ez a tevékenység igen káros lehet az egészségükre, mivel állandó nyomást gyakorol a gerincükre. Ez a káros hatás fokozódhat, amikor a nők a fejükön hordott portékáikon kívül, még egy kisgyereket is visznek a hátukon.

Az esetek többségében tökéletes egyensúllyal, kéz rásegítése nélkül hordozzák ily módon az ingóságait.















GHÁNA

látványosságai

FŐVÁROS: **Accra**





Ghána lakói igen vallásosak: nagy többségben keresztény vallásúak, de gyakori a muzulmán vallás gyakorlása is. A régi törzsi vallások mostanra szinte teljesen kihaltak. A képen Accra központi mecsete látható.



Az Independence Square-t érdemes meglátogatni, mert nem csak történelmi látványosság, de központi helyszín is. Egy szabadtéri stadion határolja, a tengerpart is rövid sétára van, valamint az Osu kastélyhoz sem kell messzire menni innen. Itt tartják a függetlenség alkalmából évente megrendezett ünnepséget, valamint több nemzeti eseményt is.



A Black Star Gate a bejárat az Independence Square területéhez. Ha a partról a Centre for National Culture felé tartunk, pont útba esnek ezek a látványosságok.



Kwame Nkrumah Emlékpark a komplexum nevében is levő Kwame Nkrumah korábbi elnök tiszteletére épült. Az épület egy lefele mutató kardot ábrázol, ami a béke szimbólumát jelképezi.

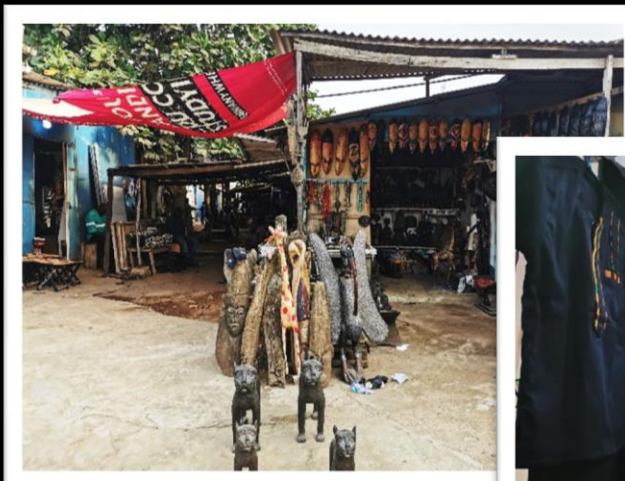
Accra világítótornya James Town-ban található.



Közvetlenül a világító-
torony mellett tekinthető
meg a James Erőd, ami
nagyon sokáig börtönként
funkcionált.

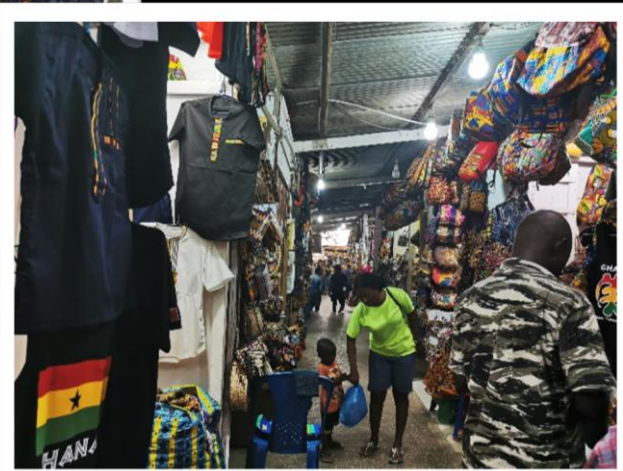


James Town napjainkban Accra szegény negyedévé vált.



Ha igazi afrikai bazárba szeretnénk ellátogatni, akkor a „Centre for National Culture”-t érdemes felkeresni.

Ruházaton, maszkokon, ékszereken, szobrokon kívül hangszereket is tudunk vásárolni. Ha szerencsénk van az eladó még játszik is nekünk rajtuk.



Itt, ha az egyik árus ingyen egy gyöngysorból készült övvel vagy karkötővel kínál bennünket, nyugodtan elfogadhatjuk, mert tényleg ingyen van. Ha övként kötik ránk érdemes meghallgatni, mit mesélnek róla az árusok és alaposan elrejteni a nadrágunk alatt az övet, ami Ghánában erőteljes szexuális szimbólumnak számít!



Accrának szintén fontos bevásárló utcája az Oxford Street. A képen látható Oxford Street-i árus a kiejtés szerint 'gani' elnevezésű hangszeren játszik éppen.



Az Oxford Streeten - bár piac utcaként szoktak utalni rá - sokkal kevesebb áruval találkozhatunk.

Tipp: Centre for National Culture bazáraiban több souvenirrt lehet vásárolni.

Ezen az állandóan
nyüzsgő utcán
főként
éttermekkel,
bárokkal
találkozhatunk.



Egyedül vasárnap
szűnik meg itt látszólag
az élet, mert olyankor a
helyiek a templomba
járnak.

Accrában érdemes a fizetős tengerpartot választani. Árban szinte alig kerül valamibe és cserébe tisztán van tartva, ami a nem fizetős partrészekről nem mindig mondható el.

A part különlegességéhez hozzátartoznak a mutatványosok, akik különböző akrobata és tüzes produkciókkal szórakoztatnak.



A part tele van meglepetésekkel. A legváratlanabb portékákat kínáló árusok találhatnak meg bennünket (például: kiskutyát árultak nekünk). A vállalkozóbb kedvűek lovagolhatnak egyet a parton . Még a Kitesurf kipróbálására is van lehetőség.





KAKUM

Nemzeti Park

Ghánában járva kihagyhatatlan program a Kakum Nemzeti Park felkeresése. A képen a park bejárata található rajta az 'Üdvözljük' Twi megfelelőjével.





Az idelátogatók egy hatalmas
trópusi esőerdőben
barangolhatnak.



A nemzeti park helyi lakosok kezdeményezésére keletkezett. A terület a nevét a Kakum folyó után kapta.

Rengeteg veszélyeztett állat él az erdőben, viszont ritka, hogy a parkban tett túra folyamán látni is lehessen egyet is. Az állatok behúzódnak az erdő mélyére, ahol nagyobb a csend.





Az arra vágyók egy estét eltölthetnek
faházakban éjszakázva. Ezt az opciót
választóknak éjszakai túrára is van lehetőség.



A park fő látványossága a Canopy Walkway. A látogatók egy függőhíd-rendszeren sétálhatnak keresztül az esőerdő fáiak lombjai felett.

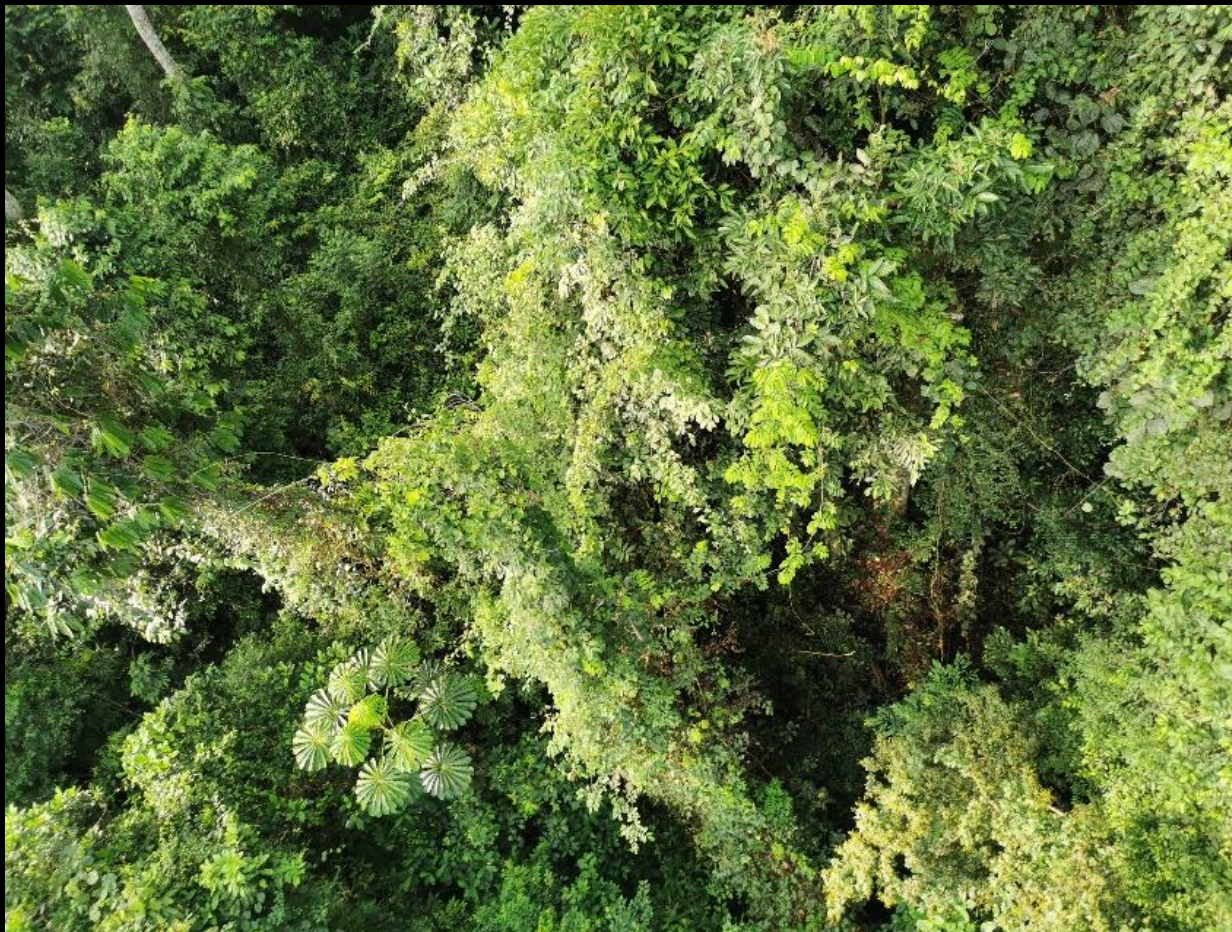


A függőhíd-rendszer 350 méter hosszú és...

...hét óriás fa tetejét köti össze egy kört bezárva.



A függőhidak nagyon stabilak, a mozgásuk is meglepően enyhe.



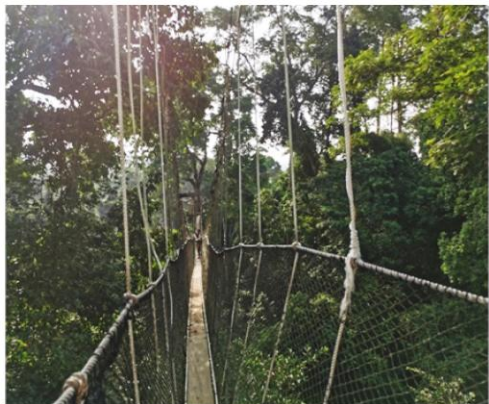
Hiába vagyunk magasan az emberben az a csalóka érzet támad, hogy nem is annyira magas ez, az alattunk elterülő esőerdő lombkoronáinak tetejét látva.



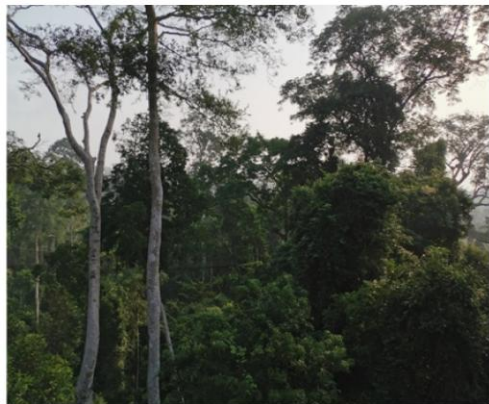
Egy hídra egyszerre öt főt engednek fel.
A következő öt fő akkor indulhat utánuk,
ha már átérték a következő hídra.

Kilátás a magasból.





Az eredeti kötélhíd az esőerdőben fellelhető alapanyagokból jött létre, viszont a látogatók biztonsága érdekében fém drótokkal, alumínium- és falapokkal, valamint biztonsági hálóval is megerősítették.

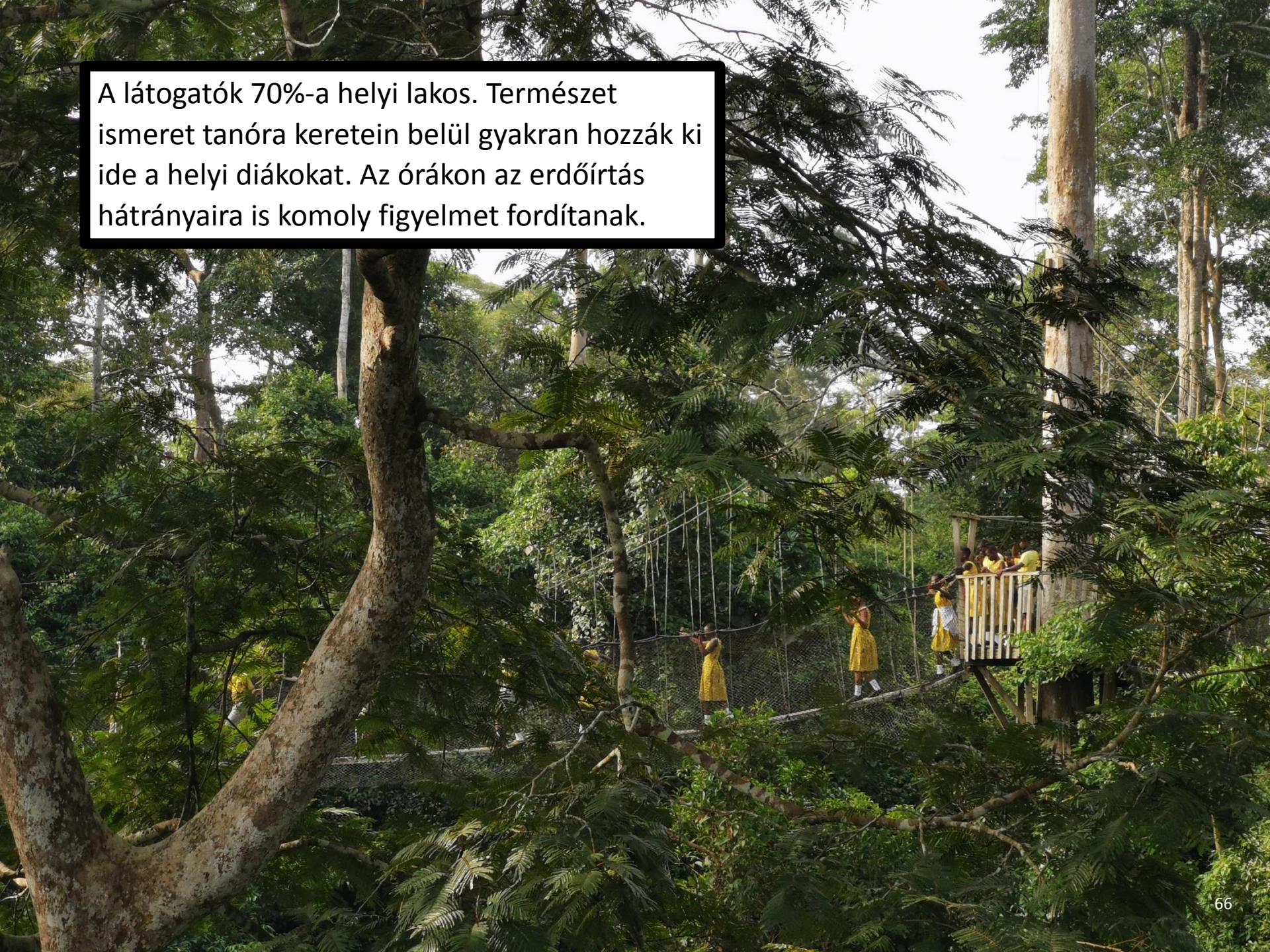


A Canopy Walkway több mint 40 méter magasan köti össze a fákat.



Amit a képek nem adhatnak át, az az esőerdő állandó moraja, ami varázslatos hangulatot nyújt a gyönyörű környezethez.

A látogatók 70%-a helyi lakos. Természet ismeret tanóra keretein belül gyakran hozzák ki ide a helyi diákokat. Az órákon az erdőírtás hátrányaira is komoly figyelmet fordítanak.



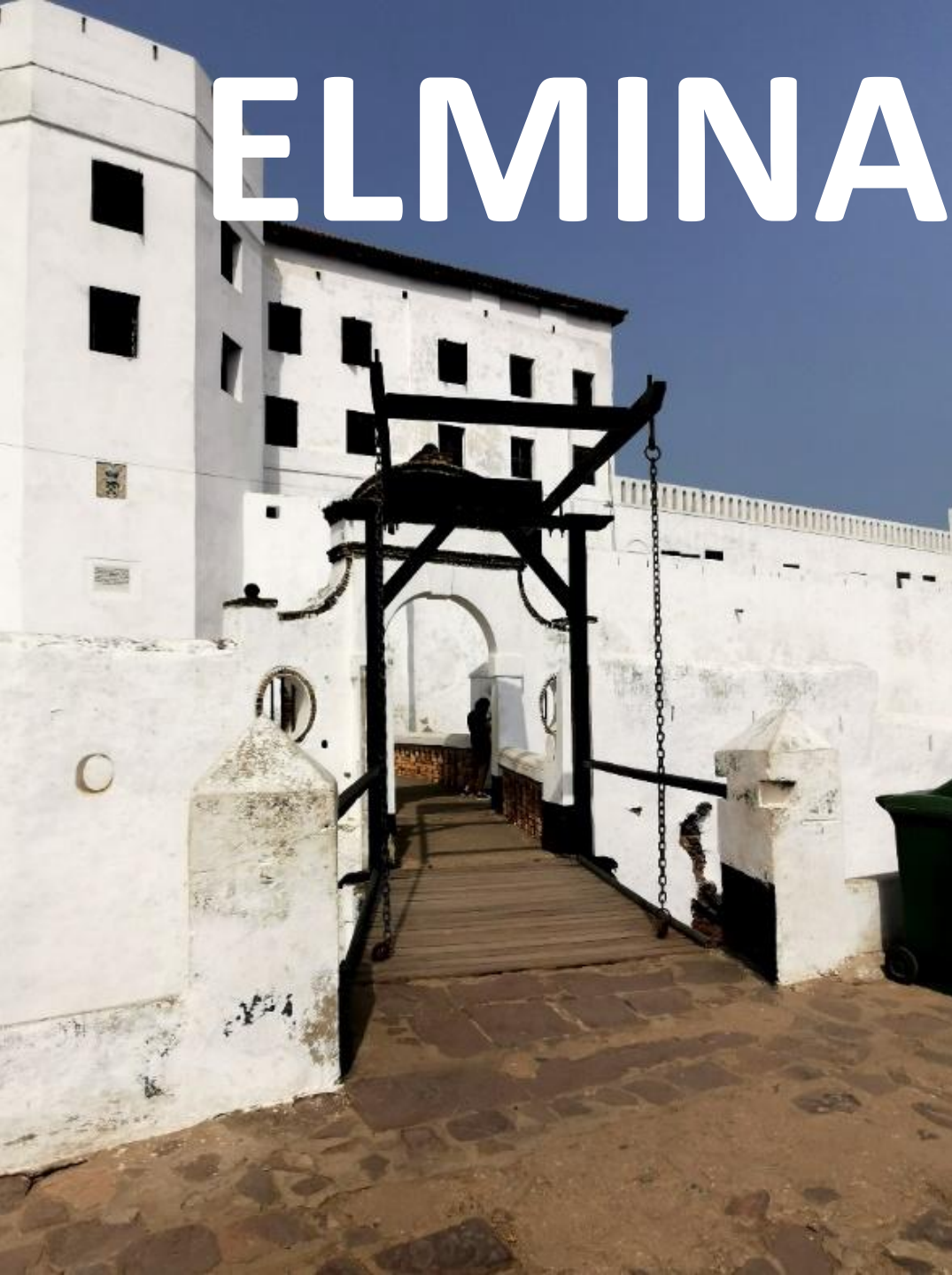


A Kakum Nemzeti Park az egyike
a három helynek Afrikában, ami
rendelkezik Canopy Walkway-el.

A nemzeti park egy olyan páratlan élményt nyújt, aminek az átélését még a tériszony sem akadályozhatja meg (egyik társunk tériszonyos volt, de ennek ellenére végig ment a függőhidakon, hogy ő is átélhesse az egyedülálló élményt).



ELMINA Castle



Ghánában járva érdemes egy kitérőt tenni Elminába. Ez a település egyrészt Ghána egyik gazdaság szempontjából fontos halászközösségének ad otthont (melyről később részletesebben beszélünk). Másrészt itt található a történelmi fontosságú és ma már az UNESCO Világörökség részét képező Elmina Castle.





IN EVERLASTING MEMORY

OF THE ANGUISH OF OUR ANCESTORS.

MAY THOSE WHO DIED REST IN PEACE.

MAY THOSE WHO RETURN FIND THEIR ROOTS.

MAY HUMANITY NEVER AGAIN PERPETRATE

SUCH INJUSTICE AGAINST HUMANITY.

WE, THE LIVING VOW TO UPHOLD THIS.

Elmina kastélyáról első ránézésre nem is hinnénk, milyen szomorú múlttal rendelkezik. A kastély fő funkciója sokáig a rabszolgaságba kényszerített, eladásra váró emberek fogva tartása volt.

A rabszolgák ilyen hányatott körülmények között aludhattak.



Közvetlen az alvó terület előtt látható helyen (középen a földön) található ez a kő, aminek egyetlen funkciója, hogy az engedetlen rabszolgákat, ehhez láncolták ki, hogy a társaik is láthassák (az alvóhelyükről is) szenvedésüket és eléggé meg legyenek félemlítve.



A kastélyban körbevezető kalauzunk elmondása szerint, a sötét bőrű rabszolgák az X-el jelölt (bal oldali) terembe kerültek elszállításuk előtt, aminek az ajtaján nem jött be kellő fény és belül is csak egy ablak található olyan magasan, hogy az se segítsen a tájékozódásban. Így a rabszolgák utolsó óráikat/napjaikat teljes sötétségben és elszigeteltségben töltötték a kis szobában. Ezzel szemben a nem sötét bőrű emberek a másik jelöletlen (jobb oldali) rácsos ajtós szobába kerültek, ahol egy ajtón és egy szemmagasságban levő nagyobb ablakon keresztül is jött be kellő mennyiségű fény.



Az eladásra szánt rabszolgák a szállítóhajókhoz a kastélyból kivezető utolsó útja sem volt kellemes.

Mint egy utolsó megaláztatás-ként, ahhoz hogy eljussanak a hajókhoz, a kivezető ajtó előszobájába olyan alacsony folyosó részen kellett átmenniük, ahol kénytelenek voltak meggörnyedve hajolni, hogy átférjenek alatta.

The Door of No Return („Nincs Visszaút Kapuja”). Így hívják az ajtót, amit a rabszolgák utoljára láthattak elszállításuk előtt. Az ajtó olyan keskeny, hogy egyszerre csak egy rabszolga tudott átférni rajta.



A „The Door of No Return” és az Elmina kastély Ghána legfontosabb turisztikai látványosságai közé tartoznak, amelyek megtekintése a történelem iránt érdeklők számára különösen javasolható.

EGYÉB

érdekességek



A Szerző személyes véleménye szerint Ghánában a legmeglepőbb helyeken találkozhatunk a legváratlanabb, legérdekesebb vagy épp a legszebb dolgokkal. Továbbiakban ezekről a helyekről készült válogatás látható.

Az „Afiriko” bár terasza.





Éjszakai megvilágítás





Tengerpart az ország másik részén.



Pálmalevél mérete az emberhez képest.

Accra érdekességei közé tartoznak a denevérek. A Katonai Kórháznál fészkel egy hatalmas kolónia.



Körülbelül egymillió denevér lakik az utca fái között. Állandó látványt nyújtanak az arra járó autóknak.



„Fekvőtámaszozó” gyíkok.



Utcán árult művészet.



A ghánai piacok mindig érdekesek.

Ha lovagolunk a tengerparton inkább szóljunk és magunktól szálljunk le a lóról, mert különben elég érdekesen is sikerülhet a lóról való lesegítés.



Homokszobor



Elfeledett törzsi Isten szimbóluma egy kerti széken.



Ha különleges helyen szeretnénk enni,
akkor akár egy repülőgépből átalakított
étteremet is választhatunk Accrában.



Utca Accrában.

Vasút a dzsungelen át.

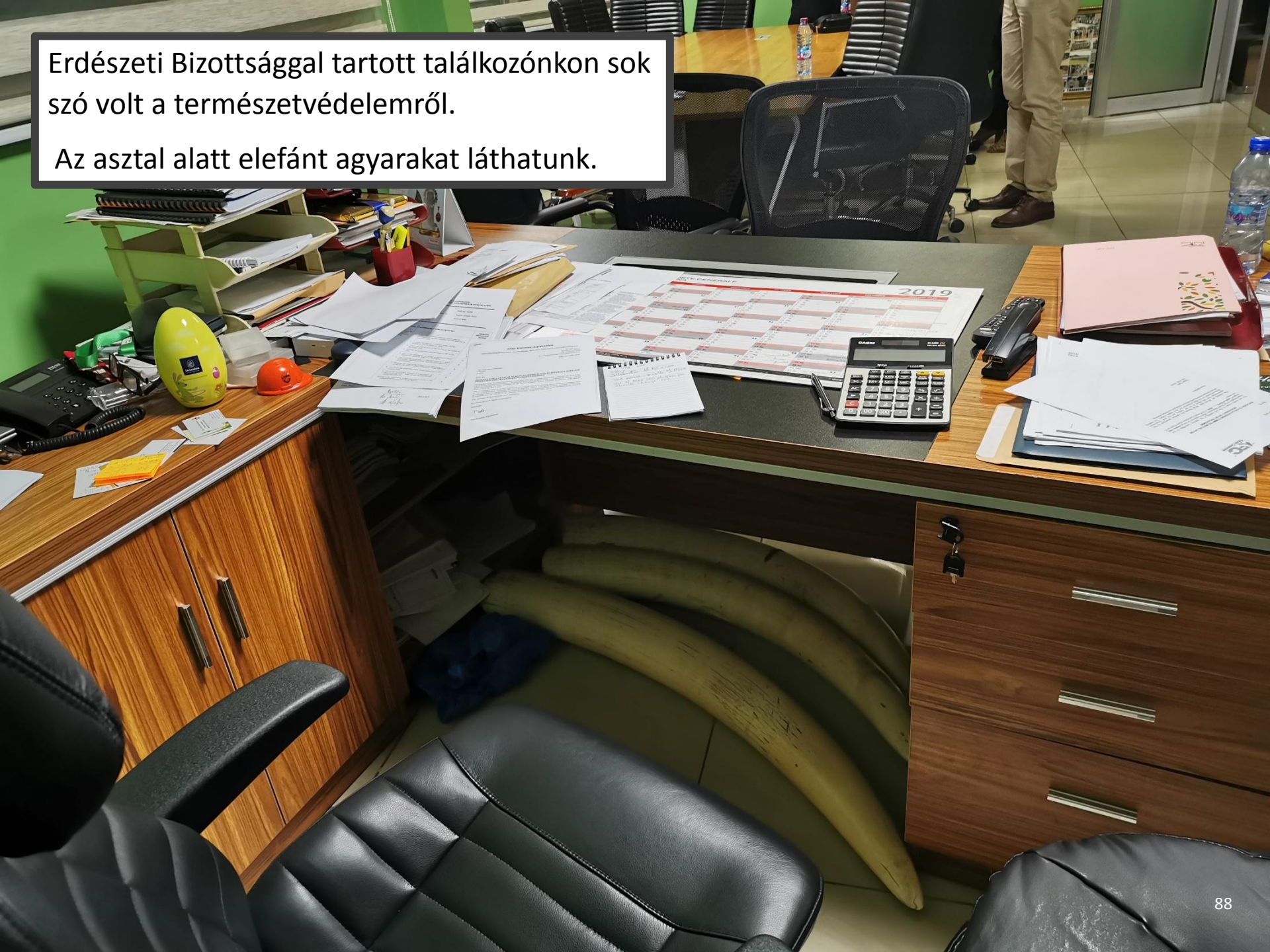




Accra csatornáját éppen elöntötte a szenny.

Erdészeti Bizottsággal tartott találkozóinkon sok szó volt a természetvédelemről.

Az asztal alatt elefánt agyarakat láthatunk.



GHÁNA

**gazdasága
és a kisebbségek**

HALÁSZközösségek

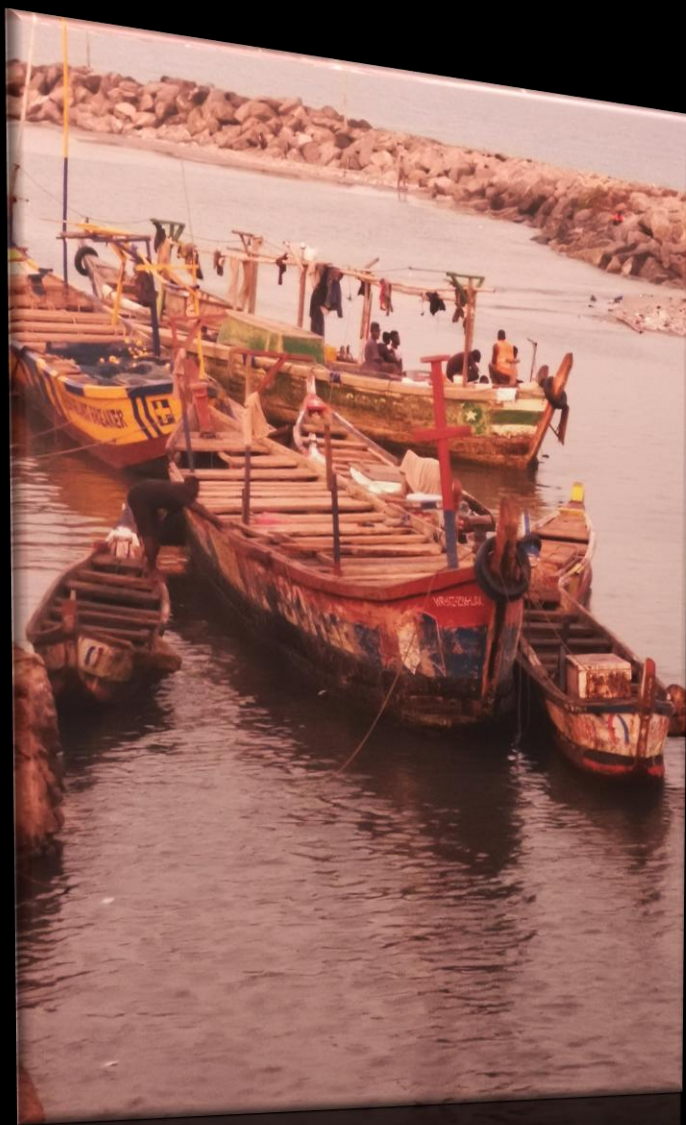




Ghána gazdaságának az egyik húzóágazata a halászat. Az ország egyik leghíresebb halpiaca Elminában található. A halászközösségek mindennapjairól az egyik elminai halászt kérdeztük meg személyesen.



Az évben vannak bizonyos időszakok, amikor a halászat jobban megy mint máskor, ennek ellenére a halászközösség tagjai az év szinte minden napját a tengeren töltik.



Legtöbbször a Hold lementje után indulnak halászni. Ennek oka, hogy, amikor a Hold fent van nem lehet látni semmit. Viszont, ha a Hold lement és teljes a sötétség sokkal könnyebb halakat fogni. Egyes halászok egy-két hetet is kint töltenek a tengeren mielőtt visszatérnek a fogással.

Különböző típusú halászokat figyelhetünk meg a közösségben.

Egyesek bármikor tengerre szállnak, hallal térnek vissza.

Néhányan távolabbra hajóznak a tengeren, és reménykednek, hogy jó fogással térnek vissza.

Vannak olyan „halászok” is, akik egy másik helyről megveszik a halat és áthozzák Elminába eladni.





A halászok több problémával is szembesülnek. Egyrészt nehéz megélni a halászatból. A közösség szinte minden tagja ebből akarja megkeresni a napi kenyerét. Amint halat fognak megpróbálják eladni és így nagy a túlkínálat és csökken a bevétel, amiből eltarthatnák a családot.



Egy helyi lakos a következőképpen foglalta össze a helyzetet: „Sokan mondják, hogy nincs semmink és sajnálnak hogy nincs pénzünk. De mégis itt van ez a kastély [Elmina Castle] és az emberek szerte a világ körül idejönnek, hogy megnézzék.” Ezzel utal arra, hogy ettől függetlenül a turisztikából is jön be némi bevétel.



Egy hajó készítése akár több, mint 19 millió cedibe is kerülhet, ehhez még jön minimum fél milliónyi költség a hálóra. Ha hozzávesszük az egyéb felszerelések árát, akkor láthatjuk, hogy nem olcsó beruházásról van szó. Ezenkívül fent is kell tartani a hajót és vigyázni kell a hálóra. Gyakran kell cserélni alkatrészeket, és/vagy felújítani azokat.

Egy hajó, ha vigyáznak rá, 30-40 évig is kitart. A kifogott hal mennyisége függ a hajó és a háló minőségétől is. A legtöbb probléma a hálóval van, aminek használata közben arra is figyelni kell , nehogy elkapja a halász ujját.



A legnagyobb probléma az illegális halászokkal van. Az amúgy is túltelített piacon megnehezítik a halászok életét, sokszor nem törődve hány halat ölnek meg illegális tevékenységük közben.

Néhány illegális halász dinamitokat használ a nagyobb halmenyiség megszerzése érdekében. Ha elkapják őket, akkor sem hagyják abba tevékenységüket: Kifizetik a bírságot, majd mennek vissza a tengerre.





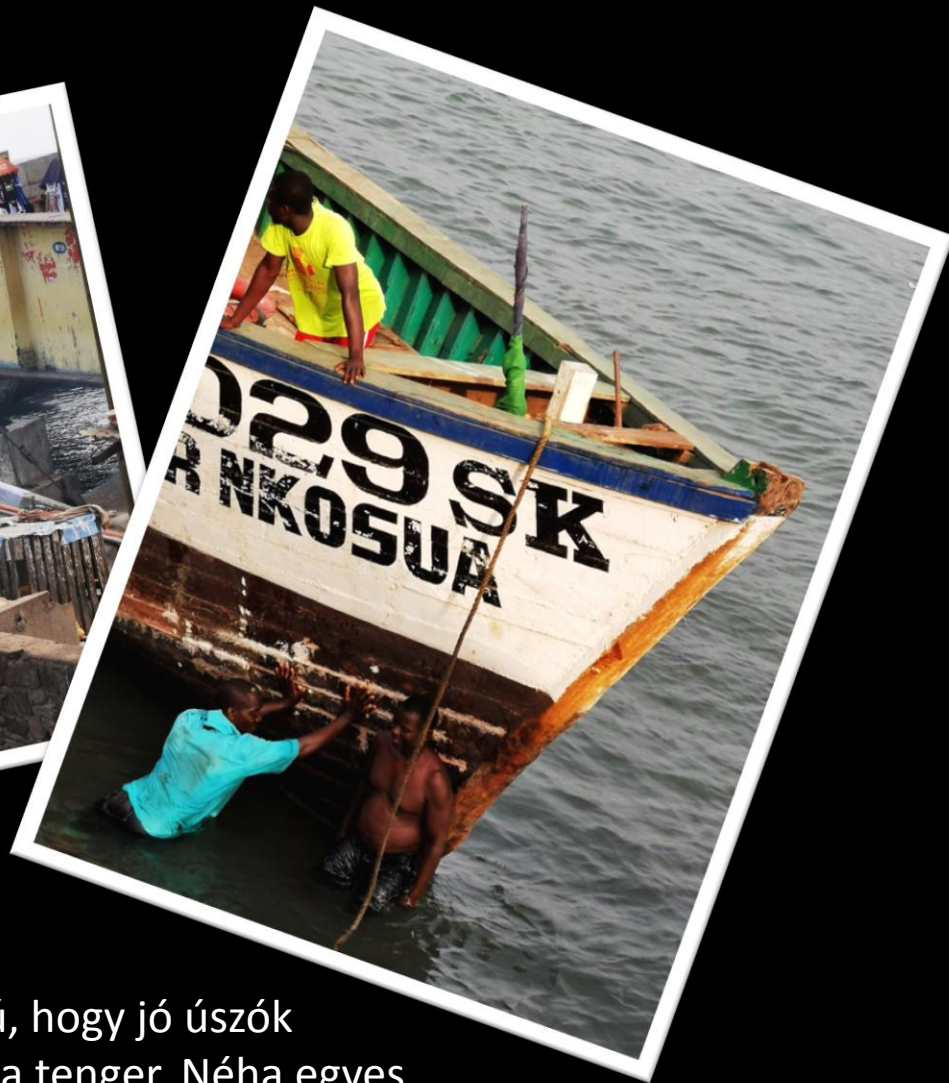
Ha egy halászközösségben járunk, találkozhatunk a Tuesday Taboo (Tabu Kedd) kifejezéssel. Keddenként tilos halászni. Ennek oka, hogy a tengernek is szüksége van pihenésre. Jóllehet sokan vasárnap se mennek ki a tengerre, mert a ghánaiak nagyon vallásosak és vasárnaponként járnak templomba.

Keddenként leghamarabb 6 óra után szabad tengerre menni, de legtöbbször akkor se szoktak. A Tuesday Taboo-t még a legtöbb illegális halász is betartja. Mindennek köszönhetően szerdánként szokott lenni a legjobb kapás.





Ezekben a közösségekben már gyerekkoruktól kezdve halászatra készülnek az emberek. Néhány gyerek jár iskolába, néhány nem. Ez iskoláztatás szempontjából probléma, de itt természetes. Ha gyerekként tudsz úszni, megtanulhatod a halászat alapjait és van biztos munkád.



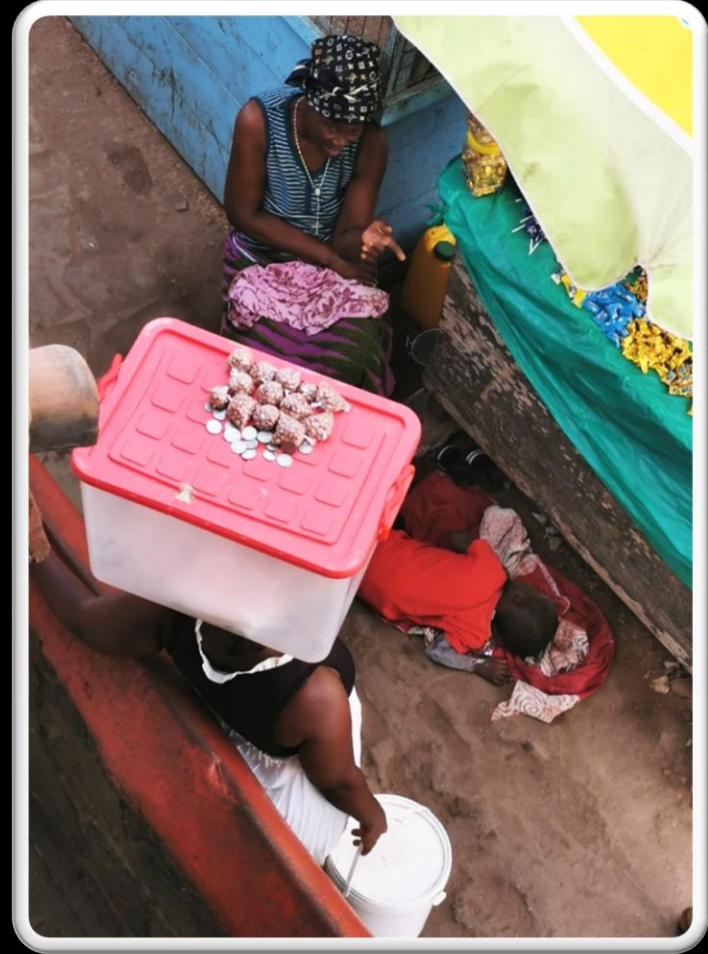
A halászat szempontjából létfontosságú, hogy jó úszók legyenek. Könnyű dolguk van mivel ott a tenger. Néha egyes hajóknak a vízben úszva segítenek eljutni a hídig. Elminában minden árunak át kell jutnia a híd alatt mielőtt eladják a halakat.



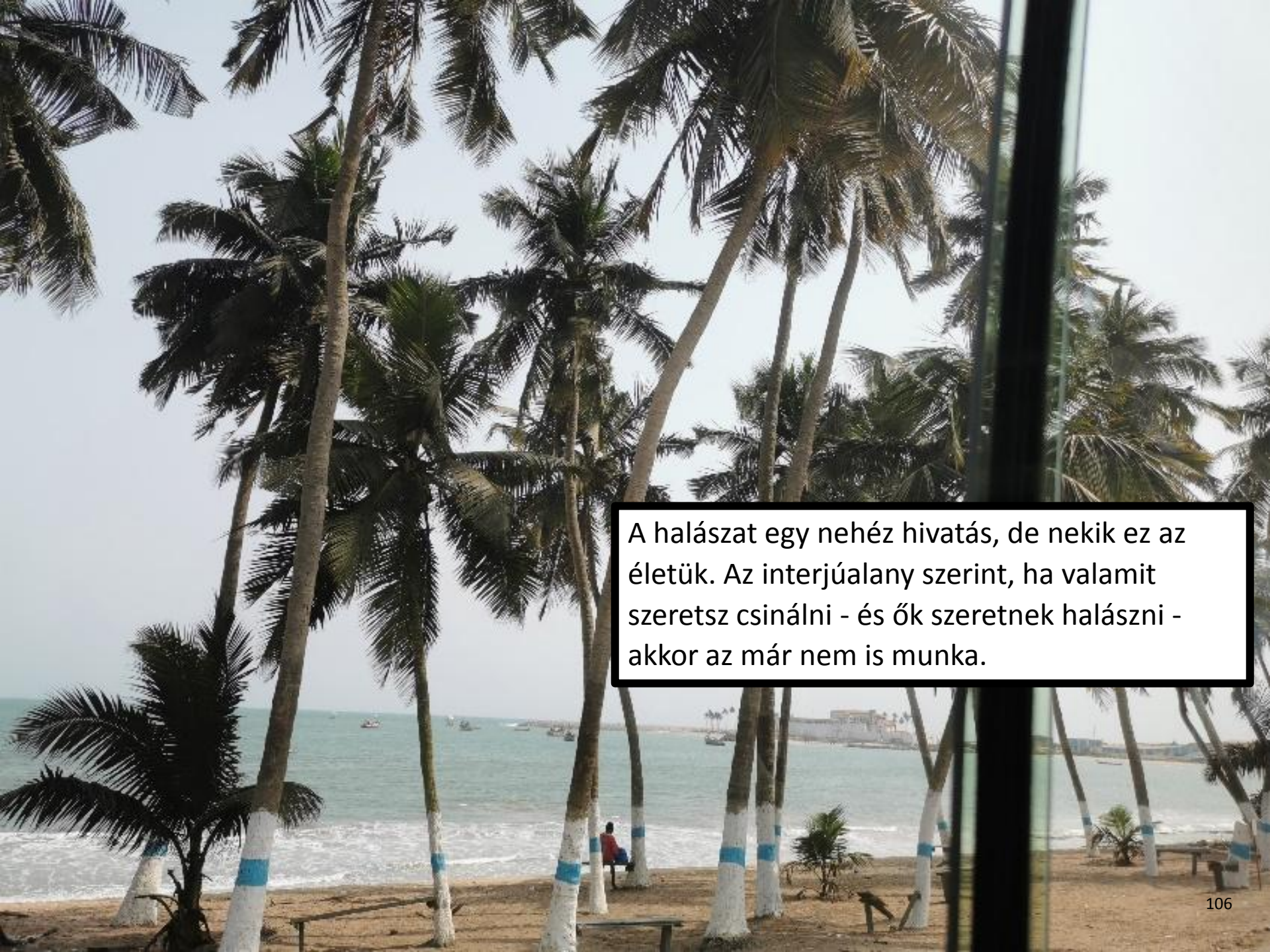
A szerencsén és a képzettségen kívül sok múlik az időjárás on is. Az itt élő halászok elmondásuk szerint olyan régóta csinálják, amit csinálnak, hogy nincs szükségük semmilyen trükkre, hogy megállapítsák mikor lesz jó idő a halászathoz, mert a zsigereikben van.



Tengerre csak a férfiak mehetnek. A nők kizárólag a halak eladásában vehetnek részt a szárazföldön. Ez azért érdekes, mert minden más iparágban a nők is jelen vannak, de a halászatból teljesen kirekesztődnek.



A két nem között a jövedelem eloszlás is százalékos alapú. A nők csak a 20%-át tarthatják meg az általuk eladott halaknak. A többi pénzt a halász férfiak kapják.



A halászat egy nehéz hivatás, de nekik ez az életük. Az interjúalany szerint, ha valamit szeretsz csinálni - és ők szeretnek halászni - akkor az már nem is munka.

KAKAÓfarmok





Ghána húzótermékei (a halászközösségekben kifogott halárún kívül) a farmokon kitermelt kakaó és pálmaolaj, valamint a bőrápolásban használt shea vaj. Az ország körülbelül 3 millió hektárnyi kakaófarmmal rendelkezik, mely farmok termésének 65%-a az ország Nyugati régiójából érkezik. Ezekre a farmokra a belépés csak erdő rezervátumokba szóló engedélyek megszerzésével lehetséges.



A kakaógyártás veszélyes szakma, mert a nagy városokon kívül Ghána úthálózata nincs megfelelően karbantartva. Rendszeres a kakaó szállítása közbeni megsérülés.

Az Abogyekrom kakaóközösség 1948-ban jött létre. Az öt alapító atya - a helyiek állítása szerint Ghánában elsőként – kibérelte a földet a helyi törzsfőnöktől. Ma a közösség száma ötről 1200-ra nőtt. 90%-uk máig a kakaófarmon dolgozik.





A nők szerepe a kakaó termesztésében ugyanolyan fontos, mint a férfiaké. Néhány nő büszkén mutatta nekünk, hogy ők nem csak a feldolgozásban vesznek részt, hanem igenis van machetájuk, amit használnak is a termelésben.



A kakaónak magas páratartalomra és árnyékra van szüksége a megfelelő fejlődéshez. Az illegális erdőirtások miatt komoly veszélyben van a kakaótermesztés. Ennek megfékezésére több rendelet is született.

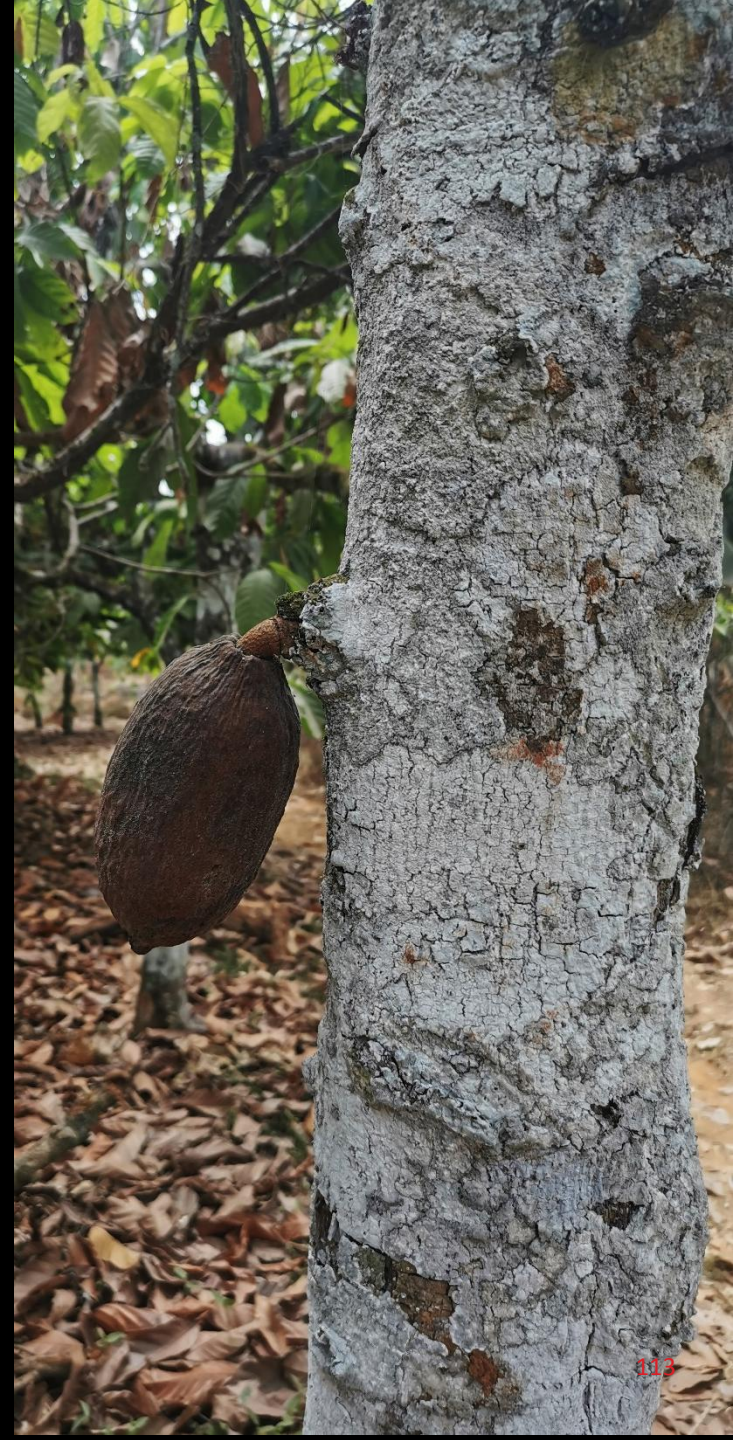


A helyi Erdészeti Bizottság új fák ültetését ösztönzi. A farmokon arra is figyelni kell, hogy ne egy típusú növényt termesszenek, mert azzal is ártanak a környezetnek és hosszútávpon kevesebb lesz a termés.



A termőképesség növelése érdekében szoktak kókuszdiót, főzőbanánt stb. is ültetni. A képen egy helyi lakos épp megmutatja, hogyan szokás a kókuszdiót machetével feltörni.

A kakaófák 4 év - de megeshet, hogy 7-10 év -
alatt érnek meg az első szüretre. A szüret
mindig az esős évszak idején van. A
kakaóbabot tartalmazó gyümölcs a fa törzséből
nyíló virágból fejlődik ki. Az összegyűjtött
kakaóbab akár 30 kg-ot is nyomhat, amit
szokáshoz híven fejen cipelnek.





A babokat kiszárítják és zsákokban gyűjtik össze. Egy zsák 62,5 kg súlyú és 515 cedit ér. Évente tíz zsákot szoktak termelni. Ha egy zsákba több kilogramm bab kerül a maradékot megtarthatják jutalékként. Ez a tíz zsák egy 5-6 fős család éves bevétele.



Az 515 cedis bevételt korántsem tekinthetjük „fair trade”-nek, mivel a csokoládégyártásból befolyó bevétel messze meghaladja egy zsák kakaó árát.

A Cocoaboard és a Licencvásárló Vállalatok közvetítőként működnek a kakaótermelők és az ipar között. A bevételeket adminisztratív módon osztják szét, amelynek nagyon kis részét kapják a kakaótermelők. Emiatt a közösség lakói nem is tudnak megélni ennyi bevételből.

Mivel a bevétel egyáltalán nem elég a megélhetéshez (főleg egy nagy számú közösség esetén), pálmaolaj és shea vaj készíttéssel szereznek további bevételeket. A helyi Forest Services Division vezérigazgatója szerint Ghána nem csak az egyik legnagyobb kakaóbab exportőr, de az ötödik legnagyobb shea vaj előállító is.





Ezenkívül az agrár-erdészet is egy lehetséges
pénzforrás. Az agrár-erdészetből szerzett pénzt
legtöbbször a közösség javára, iskola, híd, wc,
fúrólyuk építésére vagy bármely olyan
nyilvános hasznosításra alkalmazzák, ami a
közösség számára előnyös.



A legtöbb kakaótermelő a Licencvásárló Vállalatok ügynökeitől kér kölcsönt, hogy túléljék a száraz évszakot.



Érdekesség, hogy a helyi lakosok némelyike még soha nem kóstolt csokoládét. Mikor adtunk nekik, meglepődve tapasztalták, hogy a csoki édes. A kakaóbabról tudni kell, hogy nagyon keserű ízű és még a helyi csokikon is érződik a markáns íze egyébként.



Komoly problémát jelent a kakaófarmokon (is) a gyermekmunka. Ellembelle erdészeti körzetének vezetője szerint a gyermekmunka mindig is jelen volt a kakaófarmokon azok létrejötte óta.

Igaz a gyermekmunka megítélése kultúránként változik, egy gyereknek sem lenne szabad azzal találkoznia, hogy a megélhetésért kell dolgoznia vagy éppen a munka miatt kelljen az iskoláztatását feladnia.





The Legal Working Group munkatársai szerint korábban sokan nem voltak tisztában a törvényekkel, vagy nem értették azokat. Így előfordulhatott például, hogy ha valaki határozottan kijelentette, hogy egy adott cselekedete törvényes, akkor az átlagemberek ezt ráhagyták még akkor is, ha valójában törvénytelen volt az eljárás.



2008-2009 óta javul a helyzet a felvilágosító beszélgetések hatására.

Aboagyekrom-ban, bár az oktatás fontossága kezd előtérbe kerülni, a gyerekeknek még mindig minimum két órát kell a farmon dolgozniuk. Igaz macheték helyett kisebb méretű késekkel tanítják be őket és nem hagyják, hogy túl nagy súlyt cipeljenek a fejükön.



Egy másik kakaóközösségben Nyameagyiso-ban 2011-re már szinte az összes gyerek iskolába járt. Azokkal, akik még mindig gyermekmunkára köteleznék a gyerekeket iskola helyett, először csak a vezetők beszélgetnek el, ha ez nem segít az NGO-k is beavatkoznak. A helyi vezető szerint beavatkozásra még sosem volt szükség.

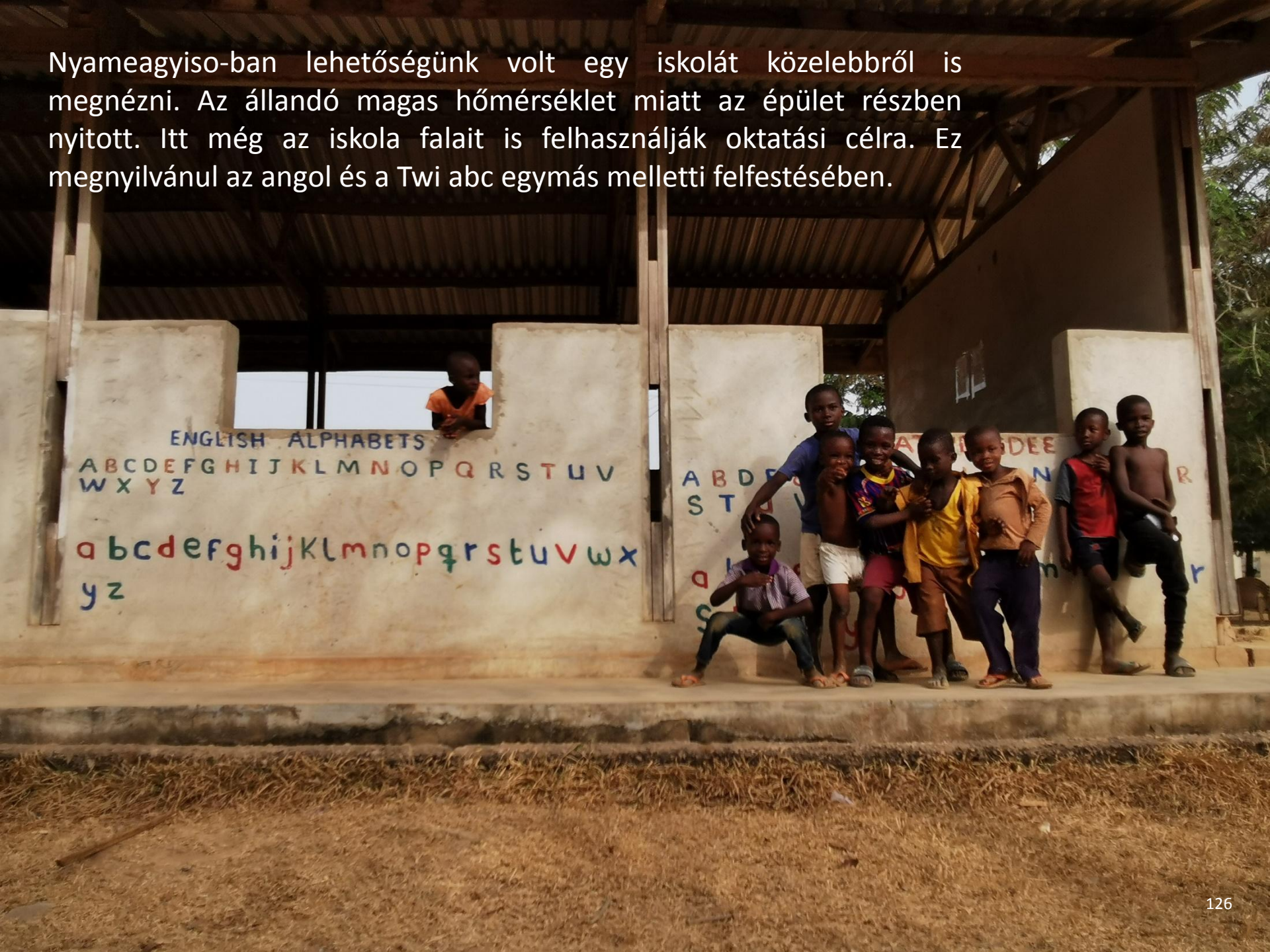


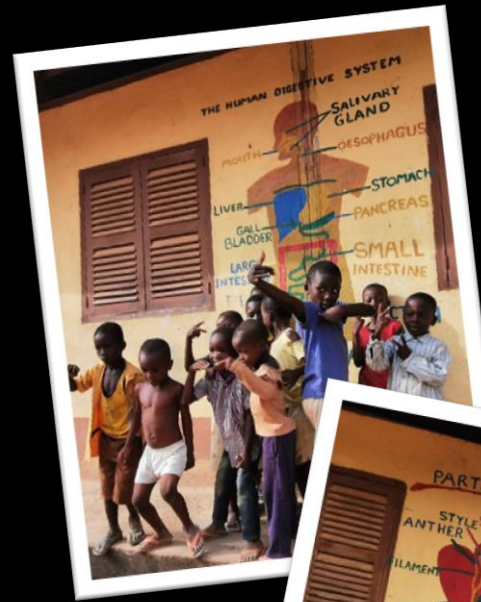
Viszont van hátránya is az efféle érzékenyítésnek. Egyrészt, akik nem vettek részt gyermekmunkában, azok nem tanulják meg kis koruktól fogva a kakaóbab betakarításához szükséges tudást. Másrészt sok gyerek innentől nem hajlandó egyáltalán dolgozni és ellustul.



Ugyanakkor a megnőtt lélekszám miatt kevesebb munkaerőre van szükség a farmokon, mint régen, és egyre több fiatal helyezkedik el más területen. Többek között lehetőségük van arra, hogy hat hónapos (például fodrász) gyakornoki képzésben vegyenek részt, majd saját start-upba kezdjenek.

Nyameagyiso-ban lehetőségünk volt egy iskolát közelebről is megnézni. Az állandó magas hőmérséklet miatt az épület részben nyitott. Itt még az iskola falait is felhasználják oktatási célra. Ez megnyilvánul az angol és a Twi abc egymás melletti felfestésében.





A falakon található továbbá Ghána térkép, az emberi test vagy épp egy virág részeit bemutató ábra.

Bár a közkedvelt csokoládé alapanyagául szolgáló kakaóbab termesztésére árnyékot vett a gyermekmunkáztatás, nem szabad figyelmen kívül hagyni az e téren elért változásokat. Épp úgy, ahogy e változásoknak se szabad hagyni, hogy eltereljék a figyelmünket a probléma fontosságáról.





A GHÁNAI nők helyzete



A ghánai nők egy igen sajátos időszakot élnek meg.

A mostanában Ghánába utazók megfigyelhetik, hogyan alakul át folyamatosan a ghánai társadalom egy nemileg sokkal kiegyensúlyozottabb társadalommá.

E változások egy része már most is megmutatkozik a nők életének több aspektusában is.



Házasság kötés terén napjainkban már egyre elterjedtebbé válik az a modern felfogás, hogy a tanulmányok fontosabbak, mint a házasság. Így a korai házasságok száma meglehetősen csökkent a közelmúltban tapasztaltakhoz képest. Ezáltal a mai fiatal ghánai hölgyeknek sokkal nagyobb a szexuális szabadsága, mint valaha.



Két-három évtizeddel ezelőtt már az első menstruáció után megtanították a lányokat, hogyan kell a férfikkal bánni. Ennek a rítusnak a keretében válik a lány nővé. Ez a *pubertás rítusnak* nevezett szertartássorozat régen gyakran a női nemi szerv megcsönkítésével is járt (manapság már nagyon ritka az ilyen eset).



Megjegyzendő, hogy főleg a vidéki idősebb korosztály hajlamos lenézni a szingli hölgyeket. Azt gondolják róluk, rossz a természetük. Ellenben a válásért senkit nem bélyegeznek meg, mert ma már tudják, hogy ez nem csak a nőkön múlik.

A nagycsalád intézménye a ghánai kultúra része. Ez érzelmi és anyagi támogatást is jelent a családtagok számára. Általában egy nagy családi házban élnek. Sajnos vannak, akik kihasználják a családjukat és teljesen rajtuk élősködnek.





A Greater Accra régióra patrilineáris (apaági) öröklési rendszer a jellemző. Házasság után a nők a férj családjához tartoznak. Így csak ettől az új családtól kaphatnak örökséget. Emiatt a fiúgyermek születése kiemelt fontosságú. Ha egy nő nem szül fiút a férj el is hagyhatja érte.



Az akanok lakta régiókban matrilineáris (anyaági) rendszer szerint örökölnék. Itt a házasság intézménye mellékes, amíg a nőnek van gyereke. Ezekben a közösségekben a férj emiatt gyakran nem is foglalkozik a gyerekeivel, mert nem tartja a saját családja részének őket. Az anya testvére viszont már inkább foglalkozik velük.



A nőket komoly megbélyegzés éri, ha nem tudnak gyermeket szülni. „Gyermektelen nő”, „reménytelen nő” és egyéb hasonló címkékkel illethetik őket. Szélsőséges esetben ez a nők boszorkány faluba száműzésével is járhat.

Legtöbbször a nők jönnek rá milyen fontos a gyermekeik iskoláztatása. Bár a közoktatás ingyenes, a nők sok plusz terhet magukra vállalnak, hogy az egyenruhát, tankönyveket biztosítani tudják a gyerekeknek. Szomorú tény, hogy sok gyerek családon belüli erőszak áldozataként nem jár iskolába.



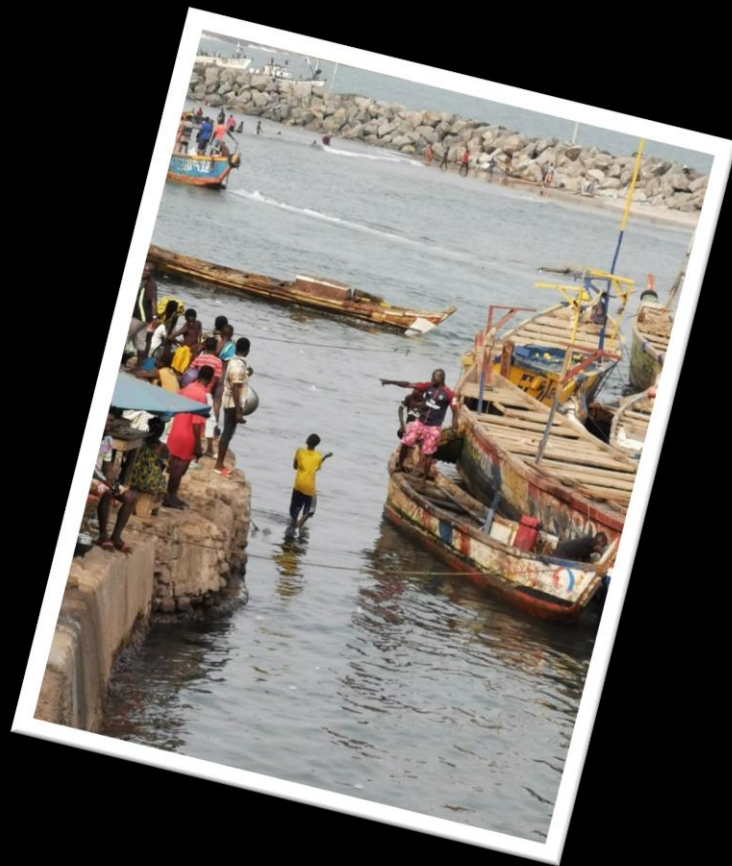
Alapjáraton a férfi a családfenntartó - a mai társadalomban egyre inkább elmosódik ez a különbség a két nem között.



Az oktatás szempontjából a pedagógusok fizetése ugyan javult, de máig nem ideális.



Mint már korábbi fejezetekben említettem, a nőknek Ghána gazdaságának húzóágazataiban is fontos szerepe van. A kakaófarmokon, mind a termelésben, mind a feldolgozásban részt vesznek.



A halászat az egyetlen ágazat, ahol kizárólag a piaci szárazföldi kereskedelemben lehet megnyilvánulásuk, míg maga a halászat folyamatából ki vannak rekesztve. Valamint, ahogy a „**Halászközösségek**” részben láthatuk a bevétel elosztásában is nagyok a nemi különbségek.



Általánosságában is a piacon szerzik
a nők a legnagyobb elismerést.



A médiában való elhelyezkedés remek kiugrási pont lehet mind a ghánai nőknek, de a férfiaknak is.

Ghána híres a sajtószabadságáról.

Az újságíróknak arra is van lehetőségük, hogy interjúknak, tréningeknek, konferenciáknak köszönhetően más kontinensekre is eljuthassanak.

„VÁLTOZNAK AZ IDŐK”: A NŐK HELYZETE GHÁNÁBAN

Szerző:

Mező Lilla Dóra
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Szerző e-mail címe:
dori.mezo1@gmail.com

Lektorok:

Harai Dénes (PhD, CSc)
Nemzeti Köszolgálati Egyetem

Kenyeres Attila Zoltán (PhD)
Debreceni Egyetem

...és további két anonim lektor

Absztrakt

„Változnak az idők” – nyilatkozta Mary Ama Kudom-Agyemang nemzetközi díjakkal rendelkező ghánai újságíró. A most Ghánába utazók megfigyelhetik, hogy (miközben még erősen érezhetők az afrikai tradíciók a nők mindennapjaiban) a média, az oktatás és a modernizáció hatására egy új életfelfogás kezd kialakulni a fiatalok körében. A következőkben ezt a változást fogjuk bemutatni helyi férfi és női lakosokkal 2020. februárjában készített interjúk összesített tapasztalatain keresztül.

Kulcsszavak: Ghánai Köztársaság, nők emancipációja

Diszciplína: médiatudomány, társadalmi nem tudománya

Abstract

‘TIMES ARE CHANGING’: THE SITUATION OF WOMEN IN GHANA

‘Times are changing’ said the Ghanaian journalist Mary Ama Kudom-Agyemang with international awards. Those who travel to Ghana may observe that, while African traditions are still strongly felt in women’s daily lives, media, education, and modernization are starting to create a new outlook on life for young people. In the following, we will present this change through the combined experience of interviews with local male and female residents at February of 2020.

Keywords: Republic of Ghana, female emancipation

Disciplines: Media, Gender Studies

Mező Lilla Dóra (2020): „Változnak az idők”: a nők helyzete Ghánában. *Lélektan és hadviselés – interdiszciplináris folyóirat*, II. évf. 2020/1. szám. 95-107. doi: 10.35404/LH.2020.1.95

A ghánai nők helyzetének változásával kapcsolatban javasolt szakcikk:

Mező Lilla Dóra (2020): „Változnak az idők”: a nők helyzete Ghánában. *Lélektan és hadviselés – interdiszciplináris folyóirat*, II. évf. 2020/1. szám. 95-107. doi: [10.35404/LH.2020.1.95](https://doi.org/10.35404/LH.2020.1.95)



GHÁNAI

menekülttábor

A gazdaság fontos eleme a migráció. A migráció hatásra szaktudással rendelkező személyek érkeznek az országba, valamint sokan olyan munkák elvégzésére is hajlandók, amiket a helyiek nem szívesen végeznek el, pedig szükséges az ország működésének szempontjából



Ghánai nagy családok esetében néhány család arra döntésre jut, hogy az összes pénzüket a család fejére bízzák, aki kijuthat belőle Európába dolgozni. Ennek két előnye is van: 1) A férj pénzt küldhet haza a családnak otthonról. 2) Visszatérve az Európában megszerzett tudását Ghánában is hasznosítani tudja.

Mivel Ghána a régió egyik legstabilabb országa, a belső migráció itt a legelterjedtebb. A veszélyeztetett területekről rendszeresen idevándorolnak menedék, valamint új és biztonságos megélhetés reményében.



A következőkben a ghánai menekülttáborok lakóinak gazdaságban való elhelyezkedési lehetőségeit és életkörülményeit vizsgáljuk.



Az Egyekrom Menekülttáborban legnagyobb arányban elefántcsontparti menekültekkel találkozhatunk. Emiatt itt főként franciául beszélnek, ami nyelvi hátrányt jelent számukra, mikor munkát próbálnak találni Ghánában. Mind egy biztonságosabb jövő reményében érkeztek, mégis nagyon kevesen tudnak munkát találni Ghánában a tábor falain kívül.

Az UNHCR menekülteknek segítő szervezet ilyen és ehhez hasonló interjú szobákban beszélget az idevándorlókkal először annak érdekében, hogy a menekült státuszt megkaphassák.



Az esetek nagy részében évekbe telhet, hogy a sokszor papírok nélküli menekültek megfelelő útlevelet és hivatalos dokumentumokat kaphassanak annak érdekében, hogy munkát kereshessenek az országban. Legtöbbször még ezen dokumentumok birtokában sem szereznek munkát, mivel a gazdaság főként a ghánai polgároknak kedvez.



A táborban sok lakos háború miatt kényszerült elhagyni az anyaországát. Voltak olyanok is, akik az aktuális politikai hatalom terrorja miatt voltak kénytelenek távozni. Egyesek megosztották velünk, hogyan menekültek halottakon átgázolva, miközben néha még a szeretteiket is hátra kellett hagyniuk.



Újságíróként nehéz volt elmagyarázni az itt élő embereknek, hogy mi nem tudunk pénzt adni nekik. Mi azzal segíthetünk, hogy meghallgatjuk őket és elmondjuk a történetüket. Ezt néhányan rossz néven vették. Elmondták, amit el akartak mondani. Utána mivel nem tudtunk pénzt adni nekik, volt aki sértéseket zúdított ránk, más csak bólintott és tovább engedett minket.

Egy másik szintén újságírói tapasztalat, hogy a történeteket hallgatva gyakran elérkeztünk egy ponthoz, amikor tudtuk hiába vagyunk több mindenre kíváncsiak nem kérdezhetünk tovább, mert olyan sebeket törünk közben fel, amikről az interjúalanyok még nem tudnak beszélni. Néhányan el is sírtak magukat beszélgetés közben.



Nagyon sok kisgyerekkel találkozhatunk a menekülttáborokban. Többségük már eleve a tábor falain belül született.

Ezek a gyerekek
többszörösen
hátrányos
helyzetben vannak,
mivel sem az az
ország amelyikből a
szüleik
elmenekültek, sem
Ghána nem ismeri
el őket saját állam-
polgárként, így
teljesen
hontalanok.
Legtöbbjük a
táborban éli le az
egész életét.



A legszomorúbb az
egészben, hogy a
kisgyerekek még
csak nem is tudják
ezt felfogni.
Rengeteg kicsi jött
oda hozzánk
boldogan mutatva
milyen szépen tud
énekelni. A
legtöbben tinédzser
korban kezdik
megérteni a
helyzetüket.

Nehéz megérteni, hogy ennek ellenére, miért vállalnak ilyen sokan a táborokban gyereket.

(Fontos megemlíteni, hogy a táborokban a nők elleni nemi erőszak elég gyakori, viszont a nők többsége önkaratukból vállal itt gyereket)





Ételosztás a gyerekeknek.



Az étkezésre kijelölt épületben még asztalok és székek sem állnak rendelkezésre.



A tábor széléhez közeledve elkerített ólokban különböző baromfi állatokat nevelnek.



Egy másik helyen gombákat termesztenek.



A tábor rendelkezik saját iskolával.
Minden gyereknek van lehetősége
oktatásban részesülni.



Jóllehet a táborban van
orvosi ellátás, az erre
hivatott épületre ráférne
egy alapos felújítás.





Az orvosi rendelő



Egyekrom Menekülttábor zuhanyfülkéi.

Az ivóvizet ehhez hasonló kihelyezett kutakból lehet beszerezni. Ugyanezt a vizet vezetik ki a zuhanyzókhoz is.



Nối mosdó

Néhány menekült több évtizede lakik a táborban. Sokan saját maguk húzták fel a házaikat.





Ennek a háznak a hálószoba
részében hatan alszanak együtt.

Négyen az ágyon és ketten a
földön.

A ház konyha területe...



... „egybenyílik a nappalival”.



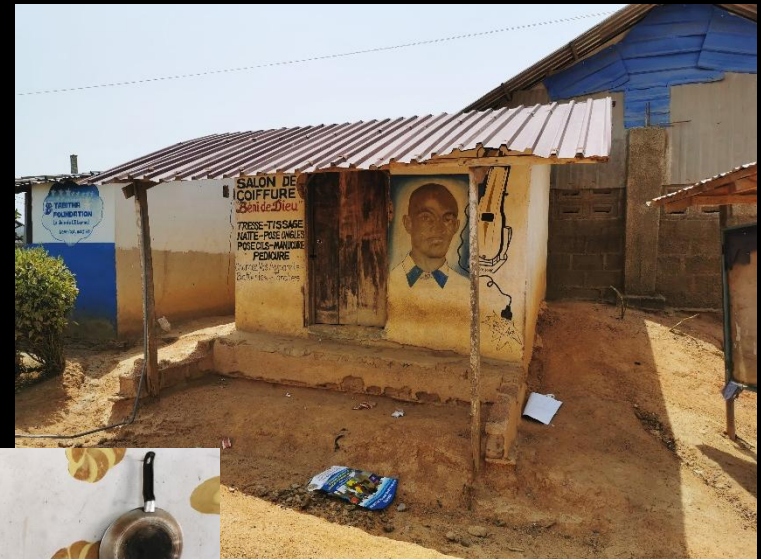
A táborban rendszeresen kiválasztanak egy női és egy férfi képviselőt, akik továbbítják a táborban élők szükségleteit a segítőszervezetek felé.



Épp egy női gyűlésnek lehettünk a szemtanúi.



Egyesek a táboron belül kisboltot üzemeltetnek és így próbálják megkeresni a bevételüket.



Más fodrászatot nyitott.



A helyi pék mutatja büszkén, hogyan készíti el a kenyeret.



Egyik interjúalanyunk se akar visszamenni a szülőországába, de legtöbben Ghánában sem maradnának. Szinte mindenki Amerikába, Kanadába szeretne eljutni. Az UNHCR szerint már több menekültnek sikeresen segítettek kijutni oda. Az Egyikrom Menekülttábor lakói erre annyit reagáltak, hogy két embernek tíz éve tényleg sikerült.



A táborban járva nagyon nehéz megtalálni mi az objektív igazság. Mind a tábor lakói, mind a menekülteknek segítő szervezetek, mint az IOM vagy az UNHCR, képviselői nagyon különbözően nyilatkoznak a tábori életről, a migránsok segítésére hivatott tevékenységekről és az egymással való kapcsolatukról.

Egy érdekes példa erre: Az egyik interjúalany arról panaszzkodott, hogy az UNHCR nem biztosít nekik két éve ételt, ezért mindennap el kell mennie magokat kapargatni és kizárólag a napi néhány szem földön talált magján él. Ez az interjúalany egy testes asszony volt. Mindeközben mégis látjuk milyen körülmények között élnek a segítő szervezetek legnagyobb jószándéka ellenére is az emberek.





Az egyik interjúalanyunk
miközben beszélgettünk
megkért, hogy nézzek
körbe. Megkérdezte, hogy
látom-e a tábor körül a
gyönyörű esőerdőt. Azt
válaszoltam: Igen látom.
Szomorúan rám mosolygott
és így reagált:

„Ez csak egy nagyon szép
börtön”

KÖSZÖNET **nyilvánítás**



minority
rights
group
international

A Szerző ezúton szeretné köszönetét kifejezni, amiért a Minority Rights Group International programja keretében részt vehetett a ghánai terepgyakorlaton.



E mű megjelenésében sokat jelentett a Nemzeti Tehetség Program (NTP) által nyújtott NTP-NFTÖ-20-B-0038 ösztöndíj-támogatás, amit nagyon szépen köszönök!



A Kocka Kör Tehetséggondozó Kulturális Egyesület erkölcsi és szakmai támogatásáért is hálával tartozom.



Köszönöm a kiadó, a K+F Stúdió Kft. belém vetett bizalmát is!

Ammennyiben többet szeretne megtudni a Szerző munkásságáról látogasson el a Szerző saját honlapjára:

www.media-and-society-project.simplesite.com



Ghána



ISBN 978-963-89485-8-8